

Matthiola; Kreutterbuch, 1586, Von Augentrost

Geschreven en vertaald door Nico Koomen.

Von Augentrost. Cap. XLVII.

Gestallt.

ugentrost ist ein klein dreuschlecht schönes Kreutlen, Spannenlang, mit Purpurfarben ästlen und Stenglen, die sindt mit kleinen, krausen, zurings umberh zerkerbten Bletter bekleidet, am geschmach zusemmanziehendt, und ein wenig bitter. Bringt kleine Blumen von dreyerley farben, nemlich weisz, Purpurfarb, darnach im auszugehenden Sommer, wenn mans pflegt zusamlen, gewinnt es mitten in dem Blûmlen ein gelbes ôpffle oder tûpple. Wechst auff den Wiesen. Die Wurtzel ist klein.

≠Geschlecht.

Desz Augentrostes hab ich ein schöne und grössere art gefunden, fast mit gar gelben Blumen, bey dem Marggravischen Flecken Baierszdorff im Land zu Francken. Wechst auch in Osterreich und anderszwo.≠

Natur, Krafft, und Wirckung.

Augentrost, wie man ausz seiner krafft und wirckung mag abnemen, ist warm und truckner Natur. (Ooo ij) [730]

Van ogentroost. Kapittel XLVII. (*Euphrasia officinalis*)

Gestalte.

Ogentroost is een klein bossig schoon kruidje, zeventien cm lang, met purperkleurige twijgjes en stengels, die zijn met kleine, gekrulde ringsom gekerfde bladeren bekleed, aan smaak tezamen trekkend en een weinig bitter. Brengt kleine bloemen van drie kleuren, namelijk wit, purperkleurig, daarna in uitgaande zomer wanneer men het pleegt te verzamelen gewint het midden in de bloempjes een geel appeltje of druppeltje. Groeit op de weiden. De wortel is klein.

*Geslacht.

Van de ogentroost heb ik een schone grotere vorm gevonden, vast met erg gele bloemen bij de markgraaf vlek Baierszdorff in Land het land te Franken. Groeit ook in Oostenrijk en ergens anders.*

Natuur, kracht en werking.

Ogentroost zoals men uit zijn kracht en werking mag afnemen is warme en droge natuur. (Ooo ij) [730]

(C) In Leib.

Augentrost ist ein principal zu den blôden und tunckelen Augen, in allerley weise gebraucht. Erstlich in der Kost, da mag man das frische Kraut essen, oder dûrr und gepulvert in die Speis streuen. Darnach in der Artzney, da zerstôst man das grûne Kraut, unnd legts uber die Augen, oder man thut den auszgedruckten Safft dareyn. Aber besser ist es, dasz man Wasser darausz brenne, das ist zu gemeldtem Augenbresten linder und milter.

Man macht auch Wein ausz Augentrost, zur zeit der Weinlesung, da legt man das Kraut mit dem Most ein, und lest jhm darûber verjâren. Diesem Wein gibt der wolerfahrne Arnoldus de nova villa grosz lob wider die tunckelheit der Augen, schreibt von etlichen, die lange zeit nichts gesehen haben, und nach dem sie diesen Wein etwa ein jar lang getruncken, sind die widerumb zu jhrem gesicht kommen. Weiter sagt er von alten Leuten, welche in stetigem gebrauch desz jetztgemeldten Weins gesunde Augen und gut gesicht behalten, und der Brillen und Augenglâser nie bedôrfft haben: Widerumb andere, so ohne Brillen nicht haben kônnen die Schrifft lesen, nach dem sie diesen Wein ein zeitlang genûtzet, haben sie die Brillen hinweg gethan, und allerley Schrifft gelesen. Disz bezeugt Arnoldus, und ich falle jhm zu, dann ich habs selbs in der warheit also befunden.

¶Der Wein von diesem Kraut, welchen Arnoldus so sehr lobt, bekompt allein alten Leuten oder die sonst kalter Complexion seyn. Etliche junge hitzige Leut haben jhn zu den bôsen Augen mit schaden gebraucht. Derwegen etliche das Pulver mit Eysenkraut, Fenchel und ander dergleichen Haubtkreuttern beharrlich gebraucht, mehr loben.¶

Augentrost ist auch denen, so die Geelsucht haben, sehr dienstlich, so mans in weissem Wein seudet, und warm trinckt.

Augentrost heist Griechisch Euphrosyne, Ophtalmica. Lateinisch Euphragia, vulgo Eufragia, Ocularis herba. Behmisch Ambrozka, oder Swetlijk.

In lijf.

Ogentroost is een principaal tot de zwakke en donkere ogen, in allerlei wijzen gebruikt. Eerst in de kost, daar mag men dat frisse kruid eten of droog gepoederd in de spijs strooien. Daarna in de artsenij, daar stoot men dat groene kruid en legt het over de ogen of men doet het uitgedrukte sap daarin, echter beter is het dat men water daaruit brand, dat is tot gemelde ooggebreken zachter en milder.

Men makt ook wijn uit ogentroost in tijd van de wijnoogs, daar legt men dat kruid met de most in en laat het daarin verjaren. Deze wijn geeft de zeer ervaren Arnoldus de nova villa grote lof tegen de donkerheid der ogen, schrijft van ettelijke die lange tijd niets gezien hebben en nadat ze deze wijn ongeveer een jaar lang gedronken zijn ze wederom tot hun gezicht gekomen. Verder zegt hij van oude lieden welke in steeds gebruik der net gemelde wijn gezonde ogen en goed gezicht behouden en de brillen en oogglazen niet nodig hadden: Wederom andere zo zonder bril niet hebben kunnen de schrift lezen, nadat ze deze wijn een tijd lang nuttigden hebben ze de bril weg gedaan en allerlei schrift gelezen. Dit betuigt Arnoldus en ik van hem bij, dan ik heb het zelf in de waarheid also bevonden.

De wijn van dit kruid, welke Arnoldus zo zeer looft, bekomt alleen oude lieden of die verder koude samengesteldheid zijn. Ettelijke jonge hete leiden hebben hun boze ogen met schade gebruikt. Daarom ettelijke dat poeder met ijzerkruid, venkel en andere dergelijke hoofdkruiden behoorlijk gebruikt meer loven.

Ogentroost is ook diegenen zo de geelzucht hebben zeer dienstig zo men het in witte wijn ziet en warm drinkt.

Ogentroost heet Grieks Euphrosyne, Ophtalmica. Latijns Euphragia, vulgo Eufragia, Ocularis herba. Tsjechisch Ambrozka of Swetlijk.

